

De misogyne Degas gaf zijn 'Petite danseuse', gemodelleerd naar Marie van Goethem, expres een verfoeilijk uiterlijk.

Beeldende kunst > Het danseresje van Degas was een Brusselse

Ballerina met apentronie

BRUSSEL - De enige sculptuur van Edgar Degas die bij zijn leven tentoongesteld werd, was 'La petite danseuse de 14 ans'. Het model voor dat *poppemieke* was een Brusselse: Marie van Goethem. Een volks meisje met een triest leven dat wereldberoemd werd tegen wil en dank.

Een schandaal veroorzaakte de kleine ballerina op het Parijse Salon des Impressionnistes van 1881. "Een lelijke gruwel," oordeelden bezoekers. Een wassen beeld met een linnen korset, tulen tutu, balletschoentjes en een pruik van paardenhaar. Pas in 1922 - vijf jaar na de dood van de kunstenaar - werd het beeld in brons gegoten. En wel met een 22 maal.

Het 'kind' had een apentronie, meenden kijkers. Degas had dat hoofdje met die opgeheven kin ook niet zo vleien bedoeld. Een vergelijkbaar kopje met afgeplat voorhoofd had Degas geschetst in een Parijs gerechtshof. Het was het brutale portret van Abadie, een beruchte moordnares. Niet echt werkelijkheidsgetrouw, maar als symbool voor de fysionomie van een 'niet-ge-

evolueerde' met weinig hersenen! Net als criminelen kregen ook prostituees een verfoeilijk uiterlijk.

Marie, het model van 'La petite ballerine', verkocht haar lichaam. Als model, daarvoor verdiende Marie ongeveer zes à tien francs per beurt. Maar ook als hoertje. Het zou haar Brusselse moeder zijn geweest die haar drie dochters tot prostitutie dwong. Ongewoon was dat ook niet in die periode, toen Parijs dé Lichtstad werd, maar arbeiders - en vooral arbeidsters - van hun loon niet konden rondkomen.

Haar moeder was wasvrouw. Haar vader, ook een Belg, werkte als kleermaker. Het Belgische gezin woonde in het negende Parijse arrondissement. Na de dood van vader Van Goethem verhuisden de vier vrouwen naar een appartement vlak bij het atelier van Degas. Voor haar modellenwerk voor Degas zou Marie zelfs, op haar veertiende, in de gevangenis belanden. De kunstenaar ging vrijuit.

Marie Geneviève van Goethem, geboren op 7 juni 1865, en haar zusjes 'werkten' ook in de cabarets van Pigalle. Op haar zeventiende stopte Marie met dansen, en hoe haar verdere levensloop was, of ze trouwde, wat ze als werk deed, wanneer ze stierf, is onbekend. Maar haar beeltenis bleef bewaard. Ook in de talrijke voorstudies in houtskool en pastel van Degas. De 'meester' bestudeerde vrouwen zoals hij paarden en hun motoriek analyseerde. Degas, misogyn en antisemiet, zag een vrouw evengoed als een beest. Degas presenteerde 'La petite danseuse' ook in een glazen kooi. Beeldhouwwerken werden in de negentiende eeuw helemaal niet onder stolpen gepresenteerd, dat was iets voor zoologische expo's. Glazen kooien waren voor opgezette, uitheemse en vreemde dieren. En bij Degas voor... (naakte) vrouwen, zoals aanvankelijk zijn *petite ballerine*, Marie van Goethem.

Eliane Van den Ende

De tentoonstelling *Degas et le nu* is nog tot en met 1 juli te zien in het Musée d'Orsay in Parijs, www.musee-orsay.fr